

- Bir fikri, duyguyu, düşünceyi, oluşu veya kılışı bir yargı hâlinde anlatmak için kullanılan sözcük dizisine **cümle** denir. Bir duyguyu, bir düşünceyi, bir konuyu söz veya yazı ile bildirmeye de **anlatım** denir. Cümlelerin anlatım özellikleri öznel ve nesnel anlatım olarak sınıflandırılır.

Öznel Anlatımlı Cümleler

- Doğruluğu veya yanlışlığı hakkında tartışma yapılabilen, kanıtlanamayan yargıların bulunduğu cümlelere **öznel anlatımlı cümleler** denir. Öznel anlatımlı cümleler kanıtlanamaz çünkü kişisel duygu ve düşünceler içerir.

Örnek: ► Doğada zaman geçirmek en dinlendirici etkinliktir. ► Şiiri okurken duygulanmamak mümkün değildi.

- Bazı niteleyici ifadeler, cümlenin kişisel görüş içermesini sağlayabilir.

Örnek: ► ilginç, sevimli, güzel, keyifli vb.

Nesnel Anlatımlı Cümleler

- Doğruluğu ya da yanlışlığı kişiden kişiye değişmeyen, deney ve gözleme dayanan yargıların bulunduğu cümlelere **nesnel anlatımlı cümleler** denir. Nesnel anlatımlı cümlelerde duygu ve izlenimlere yer verilmez.

Örnek: ► Şiir kitabım bir yılda üçüncü baskısını yaptı. ► Komşumuzun bahçesinde erik ağacı var.

Nesnel anlatımlı cümlelerde yargının doğru ya da yanlışlığından çok verilen bilginin kanıtlanabilir olup olmadığına bakılmalıdır.

Örnek: ► Teyzemler, 75 metrekare büyüklüğünde bir evde yaşıyor. ► Aldığım spor ayakkabısı otuz altı numara.

Sıra Sende 1

“Çağdaş Türk tiyatrosunun kurucusu kabul edilen Muh-sin Ertuğrul, ----.” ifadesi aşağıdakilerden hangisi ile tamamlanırsa cümle öznel anlatımlı olur?

- A) küçük yaşlarda geleneksel sahne gösterilerine ilgi duymaya başlamıştır
B) lise yıllarında okul arkadaşlarıyla amatör tiyatro çalış-maları yapmıştır
C) profesyonelliğe “Sherlock Holmes” oyunundaki unu-tulmaz “Bob” karakteriyle adım atmıştır
D) ilk sesli Türk filmi olan “İstanbul Sokaklarında”yı çek-miştir

Sıra Sende 2

Aşağıdaki cümlelerden hangisinin anlatım özelliği yay ayraç () içinde doğru verilmiştir?

- A) Oyunun son sahnesi, izleyicinin merakını gidermiyor. (Öznel anlatım)
B) İletişim, insanlar arasındaki bağları sağlamlaştırır. (Nesnel anlatım)
C) Rus yazar Tolstoy, memur bir ailenin çocuğu olarak doğmuştur. (Öznel anlatım)
D) Kedilerin yumuşak kürkleri, onları kucaklamayı keyifli hâle getirir. (Nesnel anlatım)

Etkinlik 1

Aşağıdaki cümlelerin kanıtlanabilirlik açısından özelliğini yazınız.

Cümleler

- a. Ravel, İspanyol piyano parçalarını orkestraya uyarlamıştır.
- b. Keman çalan adamın kendini müziğin ritmine kaptırdığı belliydi.
- c. Bir grup arkadaşıyla çıktığı bu keyifli yolculuğu kameraya almıştı.
- ç. Refik Hamdi Bey, askerî hastanenin en büyük odasında kalıyordu.
- d. Kötü bir haber alınca başını küskünce yere eğdi.
- e. Sanat eğitimi, çocuğun beyin gelişimi için son derece önemlidir.
- f. Karıncalar, feromon adı verilen kimyasallar yoluyla haberleşir.
- g. Kitapların büyüdü dünyasına girdiğimden beri hiç yalnız kalmadım.
- ğ. Yeşil, bir ara renktir ve sarı ile mavinin karıştırılmasıyla elde edilir.
- h. İstiklal Marşı'mızın şairi Mehmet Akif Ersoy, 1936'da vefat etmiştir.

Etkinlik 2

Saydam maddeler, ışığı tamamen geçirir.

Bu cümlelerin kanıtlanabilirlik açısından özelliğini belirleyip bu cümleyle aynı anlatım özelliğine sahip olan aşağıdaki cümleleri "✓" sembolü ile belirtiniz.

a. Kil, metal oksitlerle karışık bir şekilde bulunduğundan doğal olarak renklidir.

b. Müziğin düşünme yetisini artırıp artırmadığı tartışılıyor.

c. Resim çizmek, insanı dinlendiren keyifli bir uğraştır.

ç. İlk kalıcı fotoğraf, Joseph Nicephore Niepce tarafından çekilmiştir.

d. Çocuklar, neşeli sesleri ile ortamı festival alanına çevirmişlerdi.

e. Meke Gölü, Türkiye'nin en ilginç coğrafi oluşumlarından.

f. Ayasofya, tüm ihtişamı ile 1500 yılı aşkın süredir ayakta.

1. Öznel anlatım, kişisel görüşler içerirken nesnel anlatım, kişisel görüşlerden uzaktır ve kanıtlanabilir yargılardan oluşur.

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde öznel anlatıma yer verilmiştir?

- A) Orhan Veli Kanık, Cumhuriyet Dönemi şairlerindendir.
B) Ekşi yeşil elmalar, dallarda nazlı nazlı sallanıyordu.
C) Fındık, en çok Karadeniz Bölgesi'nde yetişir.
D) Masallarda, olağanüstü özellikleri olan canlılara yer verilir.

2. Aşağıdaki cümlelerden hangisi kanıtlanabilirlik açısından diğerlerinden farklıdır?

- A) Kuzey Yarım Küre'de mart ayında günler uzamaya, havalar ısınmaya başlar.
B) Sahil kasabasında yaşamak, hemen herkesin hayalidir.
C) Karlı dağlar, fotoğrafçılar için muhteşem bir manzara sunar.
D) Bu şiirin her dizesi, insanın kalbine ok gibi saplıyor.

3. (I) Ekili tarlalardaki tarım ürünlerine zarar veren çekirgeler gittikçe çoğalmaktadır. (II) Bu zarar, yağış eksikliği nedeniyle daha da belirginleşmiştir. (III) Çekirgelerin mahsule verdiği zarar, bu yıl geçen yıla göre %30 oranında artmıştır. (IV) Tarım işçilerinin tüm çabalarına rağmen ürünlerin bu şekilde zarar görmesi gerçekten çok üzücü bir durumdur.

Bu metinde numaralanmış cümlelerden hangisi öznel anlatımlıdır?

- A) I B) II C) III D) IV

4. Aşağıdaki tabloda numaralanmış cümlelerin anlatım özelliği belirlenirken yanlışlık yapılmıştır.

	Cümleler	Anlatım Özelliği
I.	Bu film, hayatımda izlediğim en anlamlı yapımdı.	Öznel
II.	21 Haziran'dan sonra günler kıalmaya başlar.	Nesnel
III.	Şarkının melodisi insana anılarını hatırlatıyor.	Nesnel
IV.	Resimde kullanılan renkler mavinin tonlarıydı.	Öznel

Bu tablodaki yanlışlığın giderilebilmesi için numaralanmış cümlelerden hangilerinin birbiriyle yer değiştirmesi gerekir?

- A) I ve II B) I ve IV
C) II ve III D) III ve IV

5. (I) Resim sergileri, bir sanatçının tanınmasında en etkili yoldur. (II) Farklı sanatçılar tarafından yapılan tablolar, resim galerilerinde sergilenir. (III) Sergilenen eserleri incelerken her sanatçının kendine özgü bir tarzı olduğunu hissetmek büyüleyici bir deneyimdir. (IV) Özellikle soyut resimler, bakan kişide hayal gücünü harekete geçiren özel bir etkiye sahiptir.

Bu metinde numaralanmış cümlelerin hangisinde kişisel görüşe yer verilmemiştir?

- A) I B) II C) III D) IV

6. (I) Sıcak yaz aylarında karıncalar, mutfak ve kiler gibi alanlarda daha çok görülmektedir. (II) Yapılan araştırmalara göre karıncalar, en çok şekerli gıdalara yönelmektedir. (III) Ayrıca koloniler hâlinde hareket ettikleri için karıncaların kısa sürede çoğalmaları mümkündür. (IV) Tüm bu durumlar düşünüldüğünde karıncaların evlerde oluşturduğu rahatsızlık, gerçekten can sıkıcı bir hâl alabiliyor.

Bu metinde numaralanmış cümlelerin hangisinde öznel anlatıma yer verilmiştir?

- A) I B) II C) III D) IV

7. I. Deniz mavi, dalgalar dans eder hafiften
II. Kuşlar neşeyle uçar sabahın ilk vaktinden
III. Çocuklar oynar parkta, gülüşleri duyulur
IV. Rüzgâr yapraklara dokunur usulca, sessizden

Numaralanmış dizelerin hangisinde kişisel görüşe yer verilmemiştir?

- A) I B) II C) III D) IV

8. Renklerin ahenkle buluştuğu bu dikkat çekici tabloda, sanatçının ustalığı açıkça görülüyor ve izleyiciler tarafından büyüleyici bulunuyor.

Bu cümlede numaralanmış sözcüklerden hangisi cümleye öznellik katmamıştır?

- A) I B) II C) III D) IV

9. Bu kalın roman, ilgi çekici görselleri ve akıcı anlatımıyla okuru hemen içine çeken nadir eserlerden biridir.

Aşağıdakilerden hangisi bu sözleri söyleyen kişinin roman ile ilgili görüşlerinden biri değildir?

- A) Kalın olması
B) Görsellerinin ilgi çekici olması
C) Anlatımının akıcı olması
D) Okuru hemen içine çekmesi

10. (I) Araştırmalara göre çamurda oynamak, çocukların duysal gelişimini destekleyen doğal bir etkinliktir. (II) Araştırmalar, çamurla oynayan çocukların el göz koordinasyonunun daha hızlı geliştiğini göstermektedir. (III) Aynı zamanda bağışıklık sistemlerinin güçlenmesine de katkı sağlar. (IV) Çocukların çamurla oynarken yaşadığı özgürlük duygusu, onları mutlu eder. (V) Bence çamur, çocukların hayal gücünü en iyi şekilde ortaya çıkaran oyun malzemelerinden biridir.

Bu metinde numaralanmış cümlelerle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I. cümlede, çocukların duysal gelişimi ile ilgili kanıtlanabilir bir bilgi sunulmuştur.
B) II ve III. cümlelerde, yapılan araştırmalarla ilgili kişisel görüşler sunulmuştur.
C) IV. cümlede, çocukların çamurla oynarken hissettiği duygu, öznel bir şekilde dile getirilmiştir.
D) V. cümlede, kişisel görüşlere yer verilmiştir.

- Cümleler arasında çeşitli anlam ilişkileri söz konusu olabilir. Amaç, neden ve koşul ilişkili olan bu cümleler, bir sonuca bağlanarak ifade edilir.

Amaç-Sonuç Cümleleri

Eylemin hangi amaca bağlı olarak gerçekleştiğinin belirtildiği cümlelerdir. Bu tür cümlelerde “**için, amacıyla, diye, üzere**” gibi sözcüklerden yararlanılır. Amaç-sonuç cümleleri, eyleme sorulan “**Hangi amaçla?**” sorusuna cevap verir.

Örnek:

- Sunum yapmak için kürsüye çıktı.

Amaç: Sunum yapmak

Sonuç: Kürsüye çıkmak

Neden-Sonuç Cümleleri

Bir eylemin hangi gerekçeyle veya hangi sebeple yapıldığını bildiren cümlelerdir. Neden-sonuç cümleleri iki bölümden oluşur. Birinci bölüm neden (sebebe), ikinci bölüm ise sonuç bildirir. Neden-sonuç cümlelerinde genellikle “**için, dolayı-sıyla, -den, -diğinden, ile, -ması, -ınca**” gibi dil yapıları ve söz varlıkları kullanılır.

Örnek:

- İngilizceyi iyi konuştuğu için projeye katıldı.

Neden: İngilizceyi iyi konuşması

Sonuç: Projeye katılması

Ulti Not

- Neden-sonuç cümlelerinde, gerçekleşmiş bir durum ya da olaydan söz edilirken amaç-sonuç cümlelerinde henüz gerçekleşmemiş bir durum ya da olaydan söz edilir.

- Örnek:**
- Eşyaları taşıdığın için teşekkür ederim. (Neden-sonuç)
 - Eşyaları taşımak için birkaç kişiden yardım istedim. (Amaç-sonuç)

Sıra Sende 3

Aşağıdaki cümlelerden hangisinin anlam ilişkisi diğerlerinden farklıdır?

- A) Paramı biriktirdiğim için istediğim bilgisayarı aldım.
- B) Her gün suladığımız için çimenler kısa sürede uzadı.
- C) Dilekçe vermek için okul müdürünün odasına yöneldi.
- D) Ev, uzun süre kullanılmadığından çok havasız kalmış.

Sıra Sende 4

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yargı, gerekçesiyle birlikte verilmiştir?

- A) Sahilde yürürken aklıma parlak bir fikir geldi.
- B) Bozkırın ortasındaki bu kasaba, benim ilk görev yerim.
- C) Rüzgâr nedeniyle uçağımız havaalanına inemiyor.
- D) Ünlü müzisyen, şarkılarını çocuklar için yazmış.

Etkinlik 3

Aşağıdaki cümlelerde eylemlerin yapılma nedenlerini ilgili bölüme yazınız.

a.

Utku, öğlen yemek yemediğinden akşam çok acıkmıştı.

b.

Yaşar'ı trafik polisi durdurmuş çünkü Yaşar, hız sınırını aşmış.

c.

Düzenli beslendiği için sağlık problemi yaşamıyor.

ç.

Uzağı net göremediğinden gözlük kullanıyordu.

Ulti Not

- Bazı durumlarda farklı iki cümle, neden-sonuç ilişkisi kuracak şekilde sıralanır. Bu iki cümlenin arasına "bu nedenle" veya "çünkü" sözlerinden biri getirildiğinde ortaya anlamlı bir bütün çıkar.

Örnek:

- Bu saatte dışarı çıkmayacağım. (Çünkü) Güneş çok yakıyor.

Koşul-Sonuç Cümleleri

- Bir durumun gerçekleşmesinin koşula bağlı olduğunu belirten cümlelerdir. Koşul-sonuç cümleleri yargı bildiren sözcüğe sorulan "**Hangi koşulda?**" sorusuna cevap verir. Türkçede koşul anlamı genellikle "**-sa/-se**" dil yapısıyla sağlanır. "**İse, -ince, -dikçe, mi, ama, üzere, yeter ki**" gibi dil yapısı ve söz varlıklarıyla da koşul anlamı sağlanabilir.

Örnek:

- İşimi erken bitirirsem akşam sinemaya gidelim.

Koşul: İşin erken bitmesi

Sonuç: Akşam sinemaya gidilmesi

Ulti Not

- Cümleye istek, dilek anlamı katan "**-se/-sa**" ile koşul anlamı veren "**-se/-sa**"yı karıştırmamak gerekir.

Örnek:

- Sıcak bir çay olsa da içsek. (Cümleye istek, dilek anlamı katmıştır.)
- Çayı çok sıcak içersen ağzın yanar. (Cümleye şart anlamı katmıştır.)

"Üzere" sözcüğü hem amaç hem de koşul bildirir.

Örnek:

- Akşama vermek **üzere** kalemimi alabilirsin. (Koşul)
- Eve gitmek **üzere** hepimiz okuldan ayrıldık. (Amaç)

Sıra Sende 5

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde eylemin gerçekleşmesi koşula bağlanmıştır?

- Karar vermek için biraz zaman istedi.
- Hava iyi olursa hafta sonu denize gidelim.
- Bugünlerde kimse dostluktan söz etmiyor.
- Çalışmayı çok sevdiğinizi biliyoruz.

Sıra Sende 6

- Maça gidebilirsin ama önce bana yardım edeceksin.
- Konuşmak için onun yanına kadar gitmişti.
- Sorunun ne olduğunu bilmediğinden susuyor.

Bu cümlelerdeki anlam ilişkileri aşağıdakilerin hangisinde sırasıyla doğru verilmiştir?

- Koşul – Amaç – Neden
- Koşul – Neden – Amaç
- Neden – Amaç – Koşul
- Amaç – Koşul – Neden

Etkinlik 4

Aşağıdaki cümlelerde kurulan anlam ilişkilerini işaretleyiniz.

Cümleler	Anlam İlişkileri		
a. Onu sinemaya çağırmadığınız için size biraz kırılmış.	Amaç	Neden	Koşul
b. Üstüm ıslanmasın diye hemen içeri kaçtım.	Amaç	Neden	Koşul
c. Buraya bizleri görüp konuşmak maksadıyla gelmiş.	Amaç	Neden	Koşul
ç. Bakarsan bağ olur, bakmazsan dağ olur.	Amaç	Neden	Koşul
d. Sizinle gelirim ama önce ödevlerimi tamamlamalıyım.	Amaç	Neden	Koşul
e. Sesli kitap dinlemek için telefonuna uygulama yüklemiş.	Amaç	Neden	Koşul
f. Yurt dışına gideceği için dil kursuna başlamış.	Amaç	Neden	Koşul
g. Peyniri seviyorsan böreği peynirli yapabilirim.	Amaç	Neden	Koşul
ğ. İnsanoğlu Ay'a gitmek için çok çalıştı, çok emek verdi.	Amaç	Neden	Koşul

Etkinlik 5

Cümlelerin anlam ilişkileri ve anlatım özellikleri aşağıdaki gibi harflerle gösterilecektir.

Nesnel yargılı amaç-sonuç cümlesi

A

Öznel yargılı amaç-sonuç cümlesi

S

Nesnel yargılı neden-sonuç cümlesi

E

Öznel yargılı neden-sonuç cümlesi

P

Buna göre aşağıdaki cümlelerin anlam ilişkilerini ve anlatım özelliklerini bulunuz.

a. Hedeflere ulaşmak için gece gündüz demeden çalışmalısın.

b. Hüzünlü bir şarkı dinlediğinden dokunsan ağlayacak gibi.

c. İstanbul'a gitmek için uçak bileti aldı.

ç. Klorofil içerdiğinden ağaçların yaprakları yeşil olur.

d. Sevimli bir tavşan çizmek için masasına oturdu.

e. Hava sıcaklığı -15 derece olduğundan borular-daki su dondu.

f. İşi gönülsüz yaptığından ortaya basit bir sergi çıktı.

g. Bahçeye dikmek için fidan aldı.

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde amaç-sonuç ilişkisi yoktur?

- A) Liste yapmak için arkadaşından kalem istedi.
- B) Kursa katılmak üzere belge hazırlıyor.
- C) Ödevi beğenilmediği için mahcup oldu.
- D) Kızımı bırakabileyim diye evden erken çıktım.

2. • Sanatsal faaliyetlere zaman ayırırsan hayal gücün gelişir.

- Gitar çalmak için haftada iki gün kursa gidiyorum.

Bu cümlelerin anlam özellikleri aşağıdakilerin hangisinde sırasıyla doğru verilmiştir?

- A) Koşul-sonuç - Neden-sonuç
- B) Amaç-sonuç - Amaç-sonuç
- C) Neden-sonuç - Koşul-sonuç
- D) Koşul-sonuç - Amaç-sonuç

**3. I. Hasta olduğundan okula gelememiş.
II. Zayıflamak için diyetisyene gidiyor.
III. Arkadaşını üzdüğün için arkadaşın sana darıldı.**

Numaralanmış cümlelerin hangilerinde neden-sonuç ilişkisi vardır?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) I ve III
- D) II ve III

4. (I) "Doğa yürüyüşü mü?" diye sevinçle bağırırdı Tuna. (II) Evet, dedi annesi; bu hafta sonu doğa yürüyüşüne çıkacağız. (III) Şimdi gerekli ekipmanları almak için spor mağazasına gitmeliyiz. (IV) Bot, şapka, baston, dürbün lazım olacak çünkü.

Bu metinde numaralanmış cümlelerin hangisinde amaç anlamı vardır?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV

5. ---- arkadaşlarımla buluşmak istemedim.

Bu cümlede boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilirse cümlede amaç-sonuç ilişkisi oluşur?

- A) Biraz yorgun hissettiğimden
- B) Annem evde yalnız kalır diye
- C) Evde çok işim olduğu için
- D) Projemi tamamlayayım diye

6. Aşağıdaki cümlelerden hangisi anlam ilişkisi yönünden diğerlerinden farklıdır?

- A) Kedinin mamasını vermeyi unuttuğundan eve geri döndü.
- B) Kızının başarıları ile övünmek için fırsat kolluyordu.
- C) Yüzme antrenmanına gideceği için yemeğe geç kalacak.
- D) Türkiye'nin her yerini gördüğünden kendini şanslı hissediyor.

7. (I) Geç kalmamak için saati yediye çeyrek kalaya kurmuştu. (II) Tüm hazırlığını da akşamdan yapmıştı. (III) Yine geç kalırsa öğretmen onu derse almaya-caktı. (IV) Öğretmen haklıydı üstelik, son zamanlar-da sık sık geç kalmıştı okula.

Bu metinde numaralanmış cümlelerin hangisinin koşul anlamı vardır?

- A) I B) II C) III D) IV

8. Yeter ki biz birlik olalım, kimse bizi alt edemez.

Bu cümledeki anlam ilişkisi aşağıdakilerin hangisinde vardır?

- A) Bizimle gelersen eminim çok iyi vakit geçirirsin.
B) Ailesine faydalı olmak için elinden geleni yapardı.
C) Herkes mutlu olsun diye uğraşmaktan yoruludum.
D) Sen saygısızlık ettiğin için gruptan çıkarıldın.

9. (I) Ara sıra hikâye yazsam da ben kendimi şair olarak görüyordum bu yüzden aklımda roman yazma düşüncesi hiç yoktu. (II) Fakat arkadaşlarım yazdığım küçük öyküleri öyle beğendi ki bunları romana evirmem gerektiğini düşündüm. (III) İyi ki de öyle olmuş, diyorum şimdi. (IV) Okurlarımın tepkisi öylesine mutluluk verici ki...

Bu metinde numaralanmış cümlelerin hangilerinde yargı, gerekçesiyle birlikte verilmiştir?

- A) I ve II B) I ve IV
C) II ve III D) III ve IV

10. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde amaç anlamı vardır?

- A) Bilgisayarı bozulduğu için ödevi tamamlayamadı.
B) Cevabı bilmediğimden sınıfta söz hakkı almadım.
C) Temiz hava almak için ormanda yürüyüş yaptım.
D) Yağmur yağmadığından ilçede kuraklık başladı.

11. Biz bu işi çözeriz ----.

Bu cümle aşağıdakilerden hangisi ile tamamlanırsa koşul anlamı taşımaz?

- A) yeter ki sen de çözülmesini iste
B) diye günler önce söz vermiştin
C) elbette sen de yardım edersen
D) ama siz de destek vermelisiniz

12. (I) Aylardır hazırladığım sunumumu teknik sorunlar nedeniyle yapamadım. (II) Oysa projeyi almak için ekip amirimize çok dil dökmüştüm. (III) Onu hayal kırıklığına uğrattıysam iş yerindeki pozisyonumun tehlikeye gireceğini biliyordum. (IV) Tam da düşündüğüm gibi oldu ve olaydan sonra ekip amirimiz projeyi benden aldı.

Bu metinde numaralanmış cümlelerle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I. cümlede, gerekçe bildirilmiştir.
B) II. cümlede, amaç anlamı vardır.
C) III. cümlede, koşul anlamı vardır.
D) IV. cümlede, neden-sonuç ilişkisi vardır.

- Bir cümle çeşitli anlam ve anlatım özellikleri taşıyabilir. Bunlardan bazıları **“karşılaştırma, örneklendirme, benzetme ve abartma”**dır.

Karşılaştırma Cümleleri

- Birden fazla varlık, kavram ya da durumun karşılaştırıldığı cümlelerdir. Karşılaştırmada benzerlik, farklılık, üstünlük gibi değişik durumlar ifade edilir. Karşılaştırma ilgisi **“gibi, kadar, en, ise, daha, çok, göre, fazla”** gibi sözcüklerle kurulur.

Örnek:

- Yazarın son kitabı öncekilere göre daha eğlenceli.
- Annem kadar iyi yemek yapan birini tanımıyorum.
- Bugün düne göre daha çok uyumuşum.
- Hayatımın en güzel gününü Marmaris’te yaşadım.
- Ablam piyano çalmayı, ağabeyim ise futbol oynamayı sever.
- Kediler gibi köpekler de bizim ilgimize ihtiyaç duyar.

Sıra Sende 7

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde karşılaştırma anlamı yoktur?

- A) Buraların en güzel otelinde yer ayırtmış.
- B) Planlı çalışmanın birçok yararı vardır.
- C) Benim notlarım seninki kadar yüksek değil.
- D) Geçen yıla göre satışlarımızda artış var.

Örneklendirme Cümleleri

Anlatılanları daha anlaşılır bir duruma getirip okurun zihninde somutlaştırmak ve inandırıcı kılmak amacıyla konuyla ilgili örnekler vermeye **örneklendirme** denir.

Örneklendirmenin Özellikleri

- Daha çok, kişi ve varlık isimleri örnek verilir.
- Soyut kavramlar örneklendirme sayesinde somutlaşır ve yazının daha iyi anlaşılması sağlanır.

- Örneklendirmenin olduğu yerlerde önce yargı söylenir sonra örnekler gelir.
- “Mesela, örneğin, söz gelimi” gibi ifadelerden sonra örneklendirilen kavram, nesne vb. sıralanır.

Örnek:

- Sabahtan beri birçok iş yaptım: Odamı topladım, kıyafetlerimi katladım...
- Denize kıyısı olan şehirlerden bazıları Muğla, Antalya, Aydın, Samsun ve İzmir’dir.

Sıra Sende 8

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde örneklendirmeye yer verilmiştir?

- A) Dünyada binlerce yıldır yaşayan canlılar var: deniz mercanları 4.000, cam salyangozlar 10.000 yıl yaşıyor.
- B) Hidra; denizanası gibi görünen, yumuşak gövdeli küçük bir omurgasız grubudur.
- C) Ana vatani Anadolu olan zeytin ağacı, çorak ve engeli kır arazilerde yetişir.
- D) Van Gölü, volkanik Nemrut Dağı’nın patlaması sonucu oluşmuş bir volkanik set gölüdür.

Etkinlik 6

Aşağıdaki cümlelerden karşılaştırma bildirenlere “K”, örneklendirme bildirenlere “Ö” yazınız.

- a. ☐ Dünyanın en yaşlı ağacı Kaliforniya’da bulunan Metuşelah ağacıdır.
- b. ☐ Canının sıkıntısını giderecek bir şeyler yap: Kitap oku, film izle, doğa yürüyüşüne çık...
- c. ☐ Dünyada Ronald Dahl gibi sadece çocuklar için yazan yazarlar var.
- ç. ☐ Kışları Sivas da Erzurum kadar soğuk oluyormuş.
- d. ☐ At, köpek, kedi binlerce yıl önce evcilleştirilmiş hayvanlardır.

Benzetme Cümleleri

► **Benzetme**, anlatımı güçlendirmek amacıyla araların-
da ortak nitelik bulunan iki varlık ya da kavramdan,
ortak nitelik yönünden güçlü olandan zayıf olana ak-
tarma yapılmasıdır. Benzetme cümlelerinde “**aynı,**
tıpkı, misali, aynen, sanki, âdeta, benzer, benzer
şekilde, -miş gibi” vb. ifadeler bulunur. Benzetme-
nin dört ögesi vardır.

1. **Benzeyen:** Özellikçe zayıf olan
2. **Kendisine benzetilen:** Özellikçe güçlü olan
3. **Benzetme yönü:** Aktarılan özellik
4. **Benzetme işlevli söz varlığı:** Gibi, kadar, sanki, güya, misal...

Bunlardan ilk ikisi benzetmenin asıl ögesidir. Benzetme yönü ve benzetme işlevli söz varlığı ise yardımcı öğelerdir. Yardımcı öğeler kullanılmadan da benzetme gerçekleştirilebilir.

Örnek: ► Öğrenciler, yıl boyunca arı gibi çalıştı.
Benzeyen Kendisine Benzetme Benzetme
benzetilen benzetilen işlevli yönü
söz varlığı

► Anneannemin pamuk ellerini öptüm.
Kendisine Benzeyen
benzetilen

Ulti Not

► Benzetmede varlık ve olaylar arasındaki benzerlikten söz edilirken karşılaştırmada en az iki varlık veya olay arasındaki “üstünlük, eşitlik veya zayıflık”tan söz edilmektedir.

Örnek: ► Zümrüt gibi gözleri vardı. (Benzetme)
► Zümrüt kadar güzel bir taş yoktur. (Karşılaştırma)

Uyarı

“Gibi” sözcüğü bulunduğu cümleye farklı anlamlar katabilir.

Örnek:

- Senin gibi hızlı değilim. (Karşılaştırma)
- Zaman, su gibi akıyordu. (Benzetme)
- Benim gibi arkadaş bulamazsın. (Eşitlik)
- Haberi aldığı gibi okula koştu. (Zaman)
- Dişi sallanıyormuş, düşecek gibi. (Tahmin)

Sıra Sende 9

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde benzetme yapılmıştır?

- A) Ben bu konuda senin gibi düşünmüyorum.
- B) Ali kadar yaramaz bir çocuk görmedim.
- C) Karşımdaki elma yanaklı kız bana gülüyor.
- D) Sana göre de her şeyin başı sağlık değil mi?

Sıra Sende 10

Doğum gününde anneme kır çiçekleri toplayıp verdim, annem çocuklar gibi sevindi. O, kanatsız bir melektir âdeta, beni hiç kırmaz. İstedğim her şeyi yapmaya çalışır. Pamuk gibi bir yüreği vardır; her canlıyı sever, her canlıya merhamet duyar. Kendisi de çok güzeldir; kömür gibi gözleri, kıvrır kıvrır saçları, al al yanakları vardır.

Aşağıdakilerden hangisi bu metindeki benzetmelerde “kendisine benzetilen” unsurlardan biri değildir?

- A) Çocuk
- B) Melek
- C) Pamuk
- D) Gözler

Aşağıda verilen benzetme unsurlarını bir araya getirerek benzetme cümlesi kurunuz.

a.

Benzeyen: çocuk
Kendisine benzetilen: tazi
Benzetme yönü: hızlilik
Benzetme işlevli söz varlığı: gibi

b.

Benzeyen: kutu
Kendisine benzetilen: kaya
Benzetme yönü: ağırlık
Benzetme işlevli söz varlığı: gibi

Abartma Cümleleri

- Sözün etkisini artırmak için bir konuyu, düşünceyi, varlığı ya da duyguyu olduğundan büyük ya da küçük gösterme sanatına **abartma** denir. Sanatçı, abartma yaparak okuyucunun zihninde iz bırakmayı ve onu etkilemeyi amaçlar.

Örnek:

- Yıldızları tutup öğretmenime verdim.
- Bozuk yemek yiyince içim dışıma çıktı.
- Dağ gibi çamaşırı bir günde yıkadı.
- Seni orada görünce gözlerime inanamadım.
- İşleri bitirinceye kadar canım çıktı.
- Öyle acıktım ki seni bile yiyebilirim.
- Dünya kadar işi tek başıma yaptım.
- Bavulları taşımaktan kollarım koptu.

Sıra Sende 11

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde abartma vardır?

- A) Son zamanlarda nasıl da zayıfladı, üflesen uçacak.
- B) Dün gece sabaha kadar ders çalıştığını söyledi.
- C) Uçak yolculuğumuz yaklaşık on iki saat sürdü.
- D) En sevdiği oyuncağını kaybettiğinden sürekli ağlıyor.

Sıra Sende 12

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde abartma yoktur?

- A) Çocuğun gözleri kan çanağına dönmüştü.
- B) Ders çalışmaktan beynim yandı, diyordu.
- C) Parmak kadar çocuktan güçlü bir ses çıktı.
- D) Saatlerdir aynı konuyu konuşup duruyoruz.

Aşağıdaki cümlelerden benzetme bildirenlere “B”, abartma bildirenlere “A” yazınız.

- a. Nasıl da taş kalpliymiş, bizi dinlemedi bile.
- b. Saatlerce yürüdüm, ayaklarıma kara sular indi.
- c. Korkudan gözleri yuvalarından fırladı.
- ç. Yaşlı kadın, ilacını içince bebek gibi uyudu.
- d. Kadın dünyayı yedi, bir türlü doyamadı.
- e. Çocuğun deniz misali mavi gözleri vardı.
- f. Anlattıkları çok komikti, gülmekten kıldık.
- g. Kızım canı istediğinde uysal bir kedi oluverir.

Aşağıdaki cümleleri verilen anlam özelliklerine göre tamamlayınız.

- a. Canım öğretmenim, sizi (Abartma)
- b. Bayatlayan ekmek (Benzetme)
- c. Benim evim okula (Karşılaştırma)
- ç. Dün babamla bahçeye (Örneklendirme)

1. İki farklı durum ve kavramı eşitlik veya üstünlük yönünden kıyaslamaya “karşılaştırma” denir.

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde “karşılaştırma” vardır?

- A) Şimdi hanginiz bana işin doğrusunu anlatacak?
B) Akşamki planımızın iptal olmasına çok üzüldüm.
C) Anneannem, çocuklarla yetişkin gibi konuşurdu.
D) Mahsul, bu yıl geçen yıllara göre erken olacak.

2. Benzetme; nitelikçe zayıf olan bir varlığı, nitelikçe güçlü olan başka bir varlığın özelliğiyle anlatmaktır.

Buna göre,

(I) Gezimiz çok güzeldi, zaman su gibi geçti. (II) Gezimizin en güzel yanı müze ziyaretleriydi. (III) Böyle gezileri daha sık yapmayı kararlaştırdık. (IV) Gezi sonrası çektiğimiz fotoğrafları paylaştık.

metnindeki numaralanmış cümlelerin hangisinde “benzetme” yapılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV

3. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “örneklendirme” yapılmıştır?

- A) Keman ve çello gibi telli bir çalgı çalmayı istiyordu.
B) Çocukluğum bu kasabanın taşlı sokaklarında geçti.
C) Yaz akşamlarının serin balkon sefalarını çok özledim.
D) 21 Haziran’da Türkiye’de en uzun gündüz yaşanır.

4. Yeni bir kız geldi sınıfa. Kızın gözleri ormanlar misali yeşil, saçları altın gibi sarı, teni sanki bir mermer...

Aşağıdakilerden hangisi bu metindeki benzetme unsurlarından biri değildir?

- A) Orman B) Saç
C) Ten D) Sınıf

5. (I) Geçmişte çok önemli olduğu hâlde bugün geçerliliğini yitirmiş pek çok meslek var. (II) Çünkü günümüzde meslekleri biraz da teknolojik gelişmeler ve ihtiyaçlar belirliyor. (III) Yoğurtçuluk, ayakkabı boyacılığı, bakırcılık yok olup gidenlerden bazıları. (IV) Böyle devam ederse hayatımızdan eksilen mesleklerin sayısı daha da artacak. (V) Bunların yerini de teknolojinin kullanıldığı meslekler alacak.

Bu metinde numaralanmış cümlelerden hangisi, I. cümlede söylenenleri örneklendirmektedir?

- A) II B) III C) IV D) V

6. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde abartmaya başvurulmuştur?

- A) Mektubunda hepimizi çok özlediğini söylüyor.
B) Sınava girmeden önce son bir tekrar yapmalıyım.
C) Öyle güçlü ki dağları ezip toza çevirebilir.
D) Çay sıcak olduğundan içmek için soğumasını bekledim.

7. Yaprığı fazla olan ve her zaman yeşil kalabilen büyük ağaçlar daha fazla oksijen üretir. Buna göre olgun Douglas köknarı, gerçek köknar ve ladin en çok oksijen üreten ağaçlardandır.

Bu metinle ilgili,

- I. Karşılaştırma yapılmıştır.
- II. Benzetmeye başvurulmuştur.
- III. Örneklendirmeden yararlanılmıştır.

yargılarından hangileri söylenebilir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) I ve III
- D) II ve III

8. Pazar yerini hiç bu kadar kalabalık görmemiştım, iğne atsan yere düşmüyor.

Bu cümlede aşağıdakilerden hangisine yer verilmiştir?

- A) Benzetme – Abartma
- B) Abartma – Karşılaştırma
- C) Karşılaştırma – Benzetme
- D) Abartma – Örneklendirme

9. Yaşamak bir ağaç gibi tek ve hür
Ve bir orman gibi kardeşçesine

Bu dizelerde aşağıdaki anlam özelliklerinden hangisi görülmektedir?

- A) Benzetme
- B) Abartma
- C) Örneklendirme
- D) Karşılaştırma

10. I. Yüreğim kuş misali çarpıyordu.
II. Dünyalar kadar işim var, beni oyalama artık.
III. Eskiden buradan suyu tertemiz bir dere akardı, şimdi ne dere kalmış ne suyu.

Numaralanmış cümlelerin anlam özelliği aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?

	I	II	III
A)	Benzetme	Karşılaştırma	Abartma
B)	Abartma	Karşılaştırma	Benzetme
C)	Karşılaştırma	Abartma	Benzetme
D)	Benzetme	Abartma	Karşılaştırma

11. (I) Yüzü kireç gibi bembeyazdı ve canının sıkkin olduğu belliydi. (II) Ne oldu, canın niye sıkkin, diye sordum. (III) Öğretmen yazımı internetten aynen aldığımı fark edince yerin dibine geçtim, dedi. (IV) Hayatımda hiç bu kadar utanmamıştım, diye de ekledi.

Bu metinde numaralanmış cümlelerle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I. cümlede, benzetmeye başvurulmuştur.
- B) II. cümlede, örneklendirme yapılmıştır.
- C) III. cümlede, abartmaya yer verilmiştir.
- D) IV. cümlede, karşılaştırmadan yararlanılmıştır.

İhtimal (Olasılık) Cümleleri

- ▶ Bir eylemin olumlu ya da olumsuz biçimde gerçekleşebileceğini dile getiren, kesinlik anlamı taşımayan cümlelerdir. İhtimal cümlelerinde **“belki, galiba, sanırım, zannederim, sanki, gibi”** sözcükleriyle fiilde **“-ebil-”** eki yer alır.

Örnek:

- ▶ Belki haftaya kütüphaneye gideriz.
- ▶ Yarın annelerimizle alışverişe çıkabiliriz.

Sıra Sende 13

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “ihtimal (olasılık)” anlamı vardır?

- A) Herkesin anlatamadığı bir derdi vardır.
- B) Herhâlde biz bu yaz Çeşme’ye gideriz.
- C) Kapılar kapanacağı zaman zil çalıyor.
- D) Konuşmasının sonunu güzel bağladı.

Tahmin Cümleleri

- ▶ Bir olayın veya durumun yönü, şekli, zamanı veya sonucu hakkında bazı bilgi ve deneyimlere dayanılarak yapılan yorumların bulunduğu cümlelerdir. Tahmin cümlelerinde kesinlik yoktur, bu cümlelerde **“sanırım, galiba, gibi, zannederim”** gibi ifadeler yer alır.

Örnek:

- ▶ Yarın kalabalık olacağız, ikramlar yetmeyebilir.
- ▶ Yollar kapalı, düğüne vaktinde yetişemeyebiliriz.

Sıra Sende 14

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “tahmin” anlamı vardır?

- A) Babası geziye gelmesine izin verebilir.
- B) Seni çok üzdüğünü sonunda anladık.
- C) Yarın bayramın ilk günü, pek trafik olmaz.
- D) Gittiği gibi dönmesini bilecektir herhâlde.

Olasılık ve Tahmin Cümlesi Arasındaki Fark

- ▶ Olasılık cümlelerinde kesin olmayan kişisel değerlendirmeler vardır. Tahmin cümlelerinde ise eldeki verilerden çıkarımda bulunma anlamı bulunur.
- ▶ Tahmin cümlesi, olasılığa göre daha gerçekçi ve iddialıdır.
- ▶ Tahmin cümlesini bir uzman ya da verilerden yola çıkan bir kişi kurar. Olasılık cümlesinde böyle bir şart yoktur.

Sıra Sende 15

- I. Arda çok tecrübesiz, bu maçta başarılı olamayabilir.
- II. Karşıdan gelen kadın Kerem’in annesi olabilir.
- III. Her işini ablasına yaptırıyor, ödevini de ona yaptırmıştır.

Numaralanmış cümlelerin hangilerinde “tahmin” anlamı vardır?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) I ve III
- D) II ve III

Gereklilik Cümleleri

- ▶ Bir eylemin gerçekleşmesinin gerekli ya da zorunlu olduğunu ifade eden cümlelerdir.

Örnek:

- ▶ Yarına kadar ödevlerinizi teslim etmelisiniz.
- ▶ Projeyi yetiştirmek için birkaç hafta lazım.

Sıra Sende 16

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “gereklilik” anlamı vardır?

- A) Siz de artık birer yetişkin gibi davranmalısınız.
- B) Bu işin sonunda hepimiz zarar görebiliriz.
- C) Memleketini en çok seven, işini en iyi yapandır.
- D) Merhametli insan, haksızlık karşısında susmaz.